को नृपतिः कामात् क्रोधाच्च जनमेजयः" कामन्दकी। जनस्थानशब्दे दृश्यम्। ह्रस्वो दण्डः अल्पार्थे कन्। २ह्रस्वलगुडे(सोँटा)। ३षड्विंशत्यक्षराधिकपादके चण्डप्रयातादौ छन्दोभेदे। "यदिह नयुगलं ततः सप्तरेफास्तदा चण्डप्रयातो भवेद्दण्डकः" वृ०र०। ४दण्डनृपकृते सन्निवेशे पु०। "दण्डकानध्यवात्तां यौ" भट्टिः पुंस्त्वेन बहुवचनान्ततया अयमङ्गुलः पपाठ। "पराक्रमात् जिगमिषुरेव दण्डकान्" रामा० अयो० २१स० ६४ श्लो०। "प्राप्तानि दुःखान्यपि दण्डकेषु" रघुः। तद्भूमिपरत्वे स्त्री त्रिका० "भरतस्तु दण्डकामध्यवात्तां यौ" इति पपाठ उदाजहार च "कायोध्यायाः पुनरुपगमो दण्डकायावने वः" भवभूतिवाक्यम्। तच्च वनं वृ० स० १४० अ० कूर्म्मवि०दक्षिणस्यामुक्तं यथा "बलदेवपट्टनदण्डकावनतिमिङ्गिनाशना भद्राः"। [कन्दे राजनि०।

दण्डकन्दक पु० दण्डः प्रकाण्डः कन्दोऽस्य कप्। भूमि-

दण्डकाक पुंस्त्री० दण्डः यम इव कृष्णत्वात् काकः। (डाँड) काकभेदे हेमच०। [वरूथिनी" भा०व०४३ अ०।

दण्डगौरी स्त्री अप्सरोभेदे "उर्वशी मिश्रकेशी च दण्डगौरी

दण्डग्राह त्रि० दण्डं गृह्णाति ग्रह-अण् उप० स०। दण्डधारके ततः रेवत्या०अपत्यादौ ठक्। दाण्डग्राहिक तदपत्यादौ पुंस्त्री०।

दण्डघ्न त्रि० दण्डेन देहेन हन्ति हन-क। देहेन घातिनि दण्डपारुष्यकर्त्तरि। "न साहसिकदण्डघ्नौ स राजा शक्रलोकभाक्" मनुः। [वाद्यभेदे त्रिका०।

दण्डढक्का स्त्री दण्डा प्रकाण्डा ढक्का। (दामामा) ख्याते

दण्डताम्री स्त्री ताम्रेण निर्वृत्ता अण् ङीप् दण्डा प्रकाण्डा ताम्री। ताम्रीवाद्यभेदे शब्दर०।

दण्डदास पु० दण्डेन कृतो दासः। दण्डद्रव्यदानासामर्थ्येन तच्छोधनार्थं स्वीकृतदासभावे दासभेदे "ध्वजाहृतो भक्तदासो गृहजः क्रीतदत्त्रिमौ। पैतृको दण्डदासश्च सप्तैते दासयोनयः" मनुः। "दण्डादिधनशुद्ध्यर्थं स्वीकृतदासभावः" कुल्लू०।

दण्डधर पु० दण्डं लोकानां कर्मानुसारिणं दण्डं लगुडं वा धरति धर-अच् ६त०। १यमे अमरः २नृपे। ३लगुडधारके त्रि०। "असमुदं मनुदण्डधरान्वयम्" रघुः। "ईशो दण्डस्य वरुणो राज्ञां दण्डधरो हि सः" मनुः। "नाहं दण्डधरस्तव" भा० शा० २२ अ०।

दण्डधार पु० दण्डं धरति धृ-अण् उप० स०। १यमे २नृपे च मेदि०। ३लगुडहस्ते त्रि० "क्रोधवर्द्धन इत्येव यस्तन्यः परिकीर्त्तितः। दण्डधार इति ख्यातः स आसीन् नृपतिः क्षितौ" भा०आ०६७अ० उक्ते ४नृपभेदे पु० ५धृतराष्ट्रपुत्रभेदे। "कवची निषङ्गी दण्डी दण्डधारो धनुर्ग्रहः" ६७अ० धृतराष्ट्रपुत्रकथने।

दण्डनायक पु० दण्डं नयति नी-ण्वुल् ६त०। १सेनान्याम् हेमच०। दण्डप्रणेतरि २नृपे च।

दण्डनीति स्त्री दण्डो नीयतेऽनया नी-करणे क्तिन्। विद्याभेदे। "एकैव दण्डनीतिस्तु विद्येत्यौशनसी स्थितिः। तस्यान्तु सर्वविद्यानामारम्भाः समुदाहृताः"। "दमो दण्ड इति ख्यातस्तात्स्याद्दण्डो महीपतिः। तस्य नीतिर्दण्डनीतिर्नयनान्नीतिरुच्यते" काम० नीतिः। तच्छास्त्रविषयविभागादि भा० शा० ५९ अ० उक्तं यथा

"ततोऽध्यायसहस्राणां शतमेकं स्वबुद्धिजम्। यत्र धर्मस्तथैवार्थः कामश्चैवाभिवर्णितः। त्रिवर्ग इति विख्यातो गण एष स्वयम्भुवा। चतुर्थो मोक्ष इत्येव पृथगर्थः पृथग्गुणः। मोक्षस्यापि त्रिवर्गोऽन्यः प्रोक्तः सत्त्वं रजस्तमः। स्थानं वृद्धिः क्षयश्चैव त्रिवर्गश्चैव दण्डजः। आत्मा देशश्च कालश्चाप्युपायाः कृत्यमेव च। सहायाः कारणञ्चैव षड्वर्गो नीतिजः स्मृतः। त्रयी चान्वीक्षिकी चैव वार्त्ता च भरतर्षभ!। दण्डनीतिश्च विपुला विद्यास्तत्र निदर्शिताः। अमात्यरक्षा प्रणिधी राजपुत्रस्य लक्षणम्। चारश्च विविधोपायः प्रणिधेयः पृथग्विधः। साम भेदः प्रदानञ्च ततो दण्डश्च पार्थिव!। उपेक्षा पञ्चमी चात्र कार्त्स्न्येनैवमुदाहृता। मन्त्रश्च वर्णितः कृत्स्नस्तथा भेदार्थ एव च। विभ्रमश्चैव मन्त्रस्य सिद्धासिद्धौ च यत् फलम्। सन्धिश्च त्रिविधाभिख्यो हीनो मध्यस्तथोत्तमः। भयसत्कारवित्ताख्यं कार्त्स्न्येन परिवर्णितम्। यात्राकालाश्च चत्वारस्त्रिवर्गस्य च विस्तरः। विजयो धर्मयुक्तश्च तथार्थविजयश्च ह। आसुरश्चैव विजयस्तथा कार्त्स्न्येन वर्णितः। लक्षणं पञ्चवर्गस्य त्रिविधस्तत्र वर्णितम्। प्रकाशश्चाप्रकाशश्च दण्डोऽथ परिशङ्कितः। प्रकाशोऽष्टविधस्तत्र गुह्यस्य च सुविस्तरः। रथा नागा हयाश्चैव पादाताश्चैव पाण्डव!। विष्टिर्गावश्चराश्चेह दैशिका इति चाष्टमम्। अङ्गान्येतानि कौरव्य! प्रकाशानि बलस्य तु। जङ्गमाजङ्गमाश्चोक्ताश्चूर्णयोगा विषादयः। स्वर्गे चाभ्यवहार्य्ये चाप्युपांशुस्त्रिविधः स्मृतः। अरिर्मित्रमुदासीन इत्येतेऽप्यनुवर्णिताः।